

GLOBALDIGNITY.ORG

ŚWIATOWY DZIEŃ GODNOŚCI

Materiały pomocnicze

Tekst, jaki macie przed sobą, został przygotowany z myślą o wolontariuszach i pedagogach, którzy zdecydowali się poprowadzić dyskusje z młodzieżą podczas Światowego Dnia Godności. Znajdziecie tu podstawowe informacje o samym wydarzeniu oraz o zadaniach czekających was przy jego organizacji.

Bardzo cenimy sobie wasze zaangażowanie w projekt. Wasz czas i poświęcenie wiele znaczą dla młodych ludzi, którzy wezmą udział w zajęciach. Mamy nadzieję, że praca przy Światowym Dniu Godności będzie czymś szczególnym również dla was. Powodzenia!

Definicje

Główny moderator: Oficjalny przedstawiciel Światowego Dnia Godności. Reprezentuje moderatorów na spotkaniu ogólnym, prowadzi dyskusję ogólną. Odgrywa rolę mistrza ceremonii.

Moderatorzy: Ochotnicy, którzy poprowadzą dyskusje z młodzieżą w poszczególnych grupach lub klasach.

Koordynator szkolny: Osoba odpowiedzialna za zorganizowanie wydarzenia na terenie szkoły.

Światowy Dzień Godności – Global Dignity Day

Światowy Dzień Godności jest obchodzony co roku w trzecią środę października. W tym dniu szkoły na całym świecie organizują specjalne zajęcia, dzięki którym młodzi ludzie uczą się, jak własnymi słowami określić, czym dla nich jest „godność” i dzielą się swoimi doświadczeniami na ten temat.

Pomoc merytoryczna

Pięć podstawowych zasad godności:

Zanim zaczniecie przygotowania do przeprowadzenia lekcji o godności, prosimy o zapoznanie się z podstawowymi zasadami godności i zadanie sobie szczerego pytania, czy się z nimi zgadzacie:

- 1. Każda istota ludzka ma prawo do godnego życia.*
- 2. Godne życie oznacza możliwość osiągnięcia pełni swojego potencjału, co jest uwarunkowane dostępem do właściwego poziomu opieki medycznej, wykształcenia, godziwego wynagrodzenia i uczucia bezpieczeństwa.*
- 3. Godność oznacza prawo do wolności w podejmowaniu określonych decyzji życiowych i szacunek dla innych w korzystaniu z tego prawa.*
- 4. Godność winna być podstawową wartością motywującą wszelkie działanie.*
- 5. Godność jednostki jest nierozzerwalnie związana z godnością innych.*

Porady ogólne

Dyskusje w klasach

Zacznijcie od nakreślenia planu zajęć i omówienia, co należy zrobić, żeby wszystkim pracowało się dobrze. Tych kilka słów pomoże w stworzeniu atmosfery bezpieczeństwa i otwartości. Możecie zapytać, czy w klasie panują jakieś określone zwyczaje, które mogłyby pomóc we wprowadzeniu przyjaznej atmosfery lub w sprawniejszym przeprowadzeniu zajęć.

Zachęcenie do aktywności

Uczniowie zazwyczaj chętnie biorą udział w Dniu Godności i nieraz słyszy się bardzo poruszające historie. Znajdą się też tacy, którzy bujają w obłokach i trudno wciągnąć ich w dyskusję. (Wielu z was zapewne przypomni sobie, jak to jest być nastolatkiem: ktoś się w kimś podkochuje, ktoś wspomina minione wakacje, inny nie może się doczekać meczu piłki nożnej po szkole – wszystko to może zaprzątać głowę ucznia!) Waszym zadaniem jest zadbanie o to, żeby każdy mógł tego dnia się wypowiedzieć – niezależnie od tego z jakim nastawieniem przyszedł na zajęcia – i uświadomienie wszystkim, że tylko od nich zależy, czy zajęcia będą dla nich ciekawe.

Moderator powinien wspólnie z uczniami przeprowadzić analizę pojęcia godności. Poniżej znajdziecie kilka pytań, które mogą pomóc uczestnikom zajęć w osobistych refleksjach i w przeprowadzeniu dyskusji:

- Trzymajcie się konkretów. Jeśli jakiś uczeń wspomniał o szacunku, spytajcie się, czym dla niego jest szacunek? Czy jest w stanie podać jakieś konkretne przykłady, które szacunku dotyczą?
- Zachęcajcie do aktywności więcej niż jedną osobę. Co inni myślą o danym zagadnieniu?
- Wypatrujcie w grupie poparcia: czy zgadzają się z opinią poprzedników?
- Sprowadźcie dyskusję na inny tor: czy uczniowie są w stanie wskazać na okoliczności, w których dane pojęcie nie będzie się tyczyło godności?
- Skonfrontujcie teorię z rzeczywistością: jak wygląda sytuacja w ich klasie lub szkole?

Co, jeśli?

Zdarzają się sytuacje, które przeszkadzają w prowadzeniu dyskusji i wprowadzają negatywną atmosferę. Może to być hałas na zewnątrz, niechęć uczniów do zajęć, ich bierna postawa lub czyjeś niegrzeczne lub agresywne zachowanie.

Każda sytuacja jest inna, trudno więc ustalić sztywną listę wytycznych, którym należy się podporządkować w razie problemów. Każdy prowadzący jest inny, powinien więc zareagować w danej okoliczności w sposób, który wydaje mu się najbardziej naturalny. Nasze porady mogą jedynie posłużyć jako kompas do postępowania, wskazówki mogące pomóc moderatorom w pracy:

- Dzień Godności dotyczy godności. Wasza postawa wobec uczniów musi mieć na względzie zarówno ich godność, jak i waszą godność osobistą. Uczniowie często utożsamiają godność z takimi pojęciami jak szacunek, poczucie bezpieczeństwa, troska i duma. Postarajcie się okazać te cechy w praktyce, niezależnie od tego czy zajęcia idą jak z płatka, czy napotykanie przeciwności.
- Nie dajcie się sprowokować, chyba że nie da się zareagować. Jeśli napotkacie nieszkodliwy opór, dajcie uczniom trochę luzu. Zignorujcie pierwsze oznaki oporu. Jeśli sytuacja się powtarza, zwróćcie uczniom uwagę, ale łagodnym i przyjaznym tonem. Pokażcie, że jesteście po tej samej stronie i chcecie, żeby wszyscy grali zespołowo. Odpowiadajcie z humorem, jeśli taka wasza wola, ale unikajcie sarkazmu.
- Jeżeli napotykanie problemy, zastanowicie się, gdzie leży ich przyczyna? Czy rzeczywiście idzie wam źle, czy tylko tak wam się wydaje? Co się rzeczywiście dzieje? Czy dobrze zinterpretowaliście sygnały?
- Jeśli zostaniecie zmuszeni do nakreślenia jakiejś granicy, upewnijcie się, że reagujecie na problem, a nie na konkretną osobę. „Chciałbym, żebyś usiadł w swojej grupie” brzmi lepiej niż „siadaj i się nie wierć”.
- Dokładnie przekażcie, czego oczekujecie od uczniów („chciałabym, żebyście posiedzieli w ciszy i posłuchali, aż skończę mówić”). Unikajcie ogólników („strasznie tu głośno”).

- Formułujcie swoje prośby w pozytywny sposób („czy mógłbyś...”), a nie negatywny („przestań wreszcie”).
- Bądźcie stanowczy, ale nie despotyczni. Jako przedstawiciele Światowego Dnia Godności powinniście być otwarci, ale i pokorni. Dobry prowadzący stawia jednak sprawę jasno. Musicie wkroczyć i przeszkodzić w zachowaniu, które waszym zdaniem może zranić czyjąś godność.

Jak sobie poradzić z niektórymi sytuacjami:

- 1) Drobne trudności: np. uczeń chodzi po klasie, głośno się śmieje lub wygłasza niegroźny, ale głupi komentarz.

Rada: Nie zaprzatajcie sobie tym zbyt głowę, ale nawiążcie z uczniem przyjazny kontakt wzrokowy. Owocna praca wymaga dobrej atmosfery. W większości przypadków najlepiej po prostu sprawę zignorować.

- 2) Ten sam uczeń ponownie przeszkadza i tym razem widać, że przeszkadza innym, tworzy się atmosfera niepewności.

Rada: Spytajcie ucznia, co się dzieje. Jeśli akurat trwa ćwiczenie w mniejszych grupach, najlepiej podejść do niego i zająć się sprawą bez angażowania w problem reszty klasy.

Unikajcie oceniania ucznia lub zaistniałej sytuacji, ale otwarcie powiedzcie mu, co widzieliście, ponieważ jego zachowanie źle wpływa na atmosferę w klasie. Uważnie wysłuchajcie odpowiedzi ucznia. Być może rozwiązanie samo się nasunie. Spytajcie się, czy jest coś, co możecie zrobić, żeby uczniowi było łatwiej powrócić do ćwiczenia. Mimo że wasze zachowanie winno być grzeczne i pełne szacunku, dajcie jasno do zrozumienia, że zajęcia muszą być kontynuowane.

- 3) Uczniowie „wariują”: wiele osób chodzi po klasie, głośno się zachowuje i często zbacza z tematu dyskusji.

Rada: Zarządźcie przerwę. Wyjaśnijcie, co zobaczyliście i usłyszeliście i dlaczego musicie przerwać. Zwróćcie uwagę, że w klasie panują określone zasady, którym trzeba się podporządkować. Spytajcie podopiecznych, czy mają pomysły, w jaki sposób możecie im pomóc skupić się na zajęciach. Zmuszenie uczniów do zastanowienia się nad sytuacją zazwyczaj pomaga rozwiązać problem. Upewnijcie się, że nie działacie w pojedynkę. Posłuchcie

się grupą. Spytajcie kilku uczniów, co ich zdaniem mogłoby pomóc we wprowadzeniu porządku.

Co do przyczyny zamieszenia – kiedy już odzyskacie uwagę grupy, możecie zapytać, dlaczego problem powstał. Czy trudno było im zrozumieć pojęcie „godności”, czy może mieli trudności w wymyśleniu odpowiedniej historii na ten temat?

- 4) Negatywne reakcje na zajęcia („to jest nuudneee!”, „nie będę sterczał jak kołek i słuchał tego szajsu!”).

Rada: Zwróćcie się bezpośrednio do uczniów, którzy wygłaszają takie komentarze. Uważnie wysłuchajcie ich wyjaśnień. Jasno powiedzcie, że biorą udział w Dniu Godności i zajęcia nie zostaną przerwane. Spytajcie, czy możecie w jakiś sposób pomóc konkretnemu uczniowi wrócić do dyskusji. Możecie też powiedzieć, jaki skutek mają negatywne komentarze na resztę klasy i czy nie mogliby zachować pewnych myśli dla siebie. Zachęćcie ucznia do podzielenia się swoimi uwagami co do przebiegu zajęć po ich zakończeniu, tak aby sprawniej i ciekawiej zorganizować Dzień Godności w przyszłych latach.

- 5) Uczniowie nie podejmują dyskusji, na zadanie pytania odpowiada wam cisza.

Rada: Być może uczniowie po prostu potrzebują więcej czasu na przemyślenia. Dajcie im do zrozumienia, że nie przeszkadza wam, jeśli musicie chwilę poczekać, aż ktoś zechce ubrać myśli w słowa. Jeśli cisza się przeciąga, spytajcie, czy wypowiedzieliście się wystarczająco jasno przy zadawaniu pytania. Spróbujcie sparafrazować pytanie lub podać odpowiednie przykłady, które nakierują uczniów na odpowiedź.

Jeśli problem leży w nieśmiałości uczniów, podzielcie ich na grupy. Kiedy znajdą się w mniejszych gronach, łatwiej będzie wam zobaczyć, co jest przyczyną milczenia. Uczniowie w części grup otworzą się i rozpoczną żywszą dyskusję, w innych wciąż będzie panowała niezręczna cisza. Zaciągnijcie rady nauczyciela, który lepiej zna swoich wychowanków. Może trzeba inaczej rozdzielić uczniów, może w niektórych powinien usiąść dorosły, a może pewni uczniowie potrzebują rozmowy indywidualnej.

Jeśli dyskusja nadal wolno się rozwija, możecie spróbować przerwać zajęcia jakimś ćwiczeniem lub zabawą, po czym ponownie wrócić do programu.

- 6) Oszczerstwa są absolutnie niedopuszczalne! Prowadzący musi się upewnić, że atmosfera dyskusji będzie przyjazna i bezpieczna i musi jasno dać do zrozumienia, że oczernianie innych nie będzie tolerowane. Nie wolno dopuścić, żeby uczeń znieważał kolegów, nauczycieli, czy samego siebie. Jeśli wypowiedziano komentarze rasistowskie, seksistowskie, poniżające – musicie się upewnić, że się nie przesłyszeliście. Następnie należy zdecydowanie powiedzieć, dlaczego uważacie takie słowa za uwłaczające. Nie będziecie tolerowali, jeśli uczniowie będą wyzywali się nawzajem. Musicie natychmiast zareagować na taką sytuację i upewnić się, że wasz sprzeciw dotarł również do innych uczniów, którzy usłyszeli ów komentarz.
- 7) Dziecko dzieli się z innymi bardzo osobistą historią. Na przykład, że jest bite w domu. Należy szybko przerwać takiemu uczniowi, powiedzieć mu, że jego opowieść jest bardzo ważna i osobista, że taką relację należy wysłuchać uważnie i poświęcić jej tyle czasu, ile będzie potrzeba, a obecna sytuacja temu nie sprzyja. Spytajcie, czy nie zechciałby poczekać do końca zajęć w klasie, żeby potem porozmawiać o tym z nauczycielem.
- 8) „Zła” odpowiedź. Na przykład uczeń zamiast opowiedzieć historię o godności, wspomina kogoś, kogo poniżono, albo definiuje „godność” zgodną z teorią jakiejś szkoły filozoficznej. Upewnijcie się, że dobrze zrozumieliście jego odpowiedź. Jeśli tak, spytajcie się, czy uczeń rzeczywiście zrozumiał zadane pytanie i dajcie mu szansę na zmianę odpowiedzi. Jeśli to nie nastąpi, poinformujcie ucznia, że mieliście na myśli odpowiedź w trochę innym stylu i pozwólcie komuś innemu zaproponować swoją opinię.

Historie o godności

Opowieści o godności odgrywają kluczową rolę w obchodach Dnia Godności. Po pierwsze, sprawiają, że dyskusje o godności nabierają wyraźnego kształtu i łatwiej je przełożyć na rzeczywistość, wychodzą poza ramy abstrakcyjnej dysputy akademickiej. Po drugie, takie historie służą jako wzór do naśladowania i źródło inspiracji. Ponieważ wiele z relacji uczniów wydarzyło się naprawdę, łatwiej jest z nimi się utożsamić i łatwiej ich wysłuchać.

Przykładowe relacje:

Moja opowieść o godności to historia mojego przyjaciela. Przyjaciel ma młodszego brata cierpiącego na chorobę, która sprawia, że ten nie ufa nowościom i zawsze bardzo się denerwuje. Chłopak miał właśnie pójść do ósmej klasy, ale – jak już powiedziałem – on bardzo się tym denerwował. Mój przyjaciel postanowił, że będzie odprowadzał go do szkoły tak długo, aż brat nie przyzwyczai się do nowego środowiska. Odprowadzał go do szkoły dzień w dzień przez sześć miesięcy.

Chłopiec, 17 lat, liceum *St Hallvard*, Norwegia

Zawsze dręczyło mnie, że jestem nieśmiała i za bardzo się boję, żeby jasno powiedzieć, czego chcę, albo że z czymś się nie zgadzam. Myślę, że każdy ma takie chwile, kiedy boi się powiedzieć, że nie zgadza się z kolegami, albo że coś jest nie tak. Mówi się, że łatwiej być cicho niż się stawiać, ale przecież przyjaciele są tak ważni, a w niektórych sprawach są wszystkim, co mamy. Kiedy decyduję się zachować milczenie albo nic nie robić, wcale się dobrze z tym nie czuję. Sumienie mnie gryzie. Zmiana nastąpiła, kiedy zdecydowałam się odsunąć emocje na bok i w końcu odważyłam się zwrócić mojej przyjaciółce uwagę na jej postępowanie i powiedziałam, co o nim myślę. Może zaryzykowałam utratą tej przyjaźni, ale uznałam, że ważniejsze jest stanąć w obronie osoby, którą krzywdziła. Zresztą, wydawało się, że to była właściwa rzecz do zrobienia. Stanięcie w obronie innej osoby napędza mnie miłym,

ciepłym uczuciem, bo to wiele znaczy dla niej i dla innych wokół – również dla mnie.

Dziewczynka, 10 klasa, szkoła Bjørnholt, Norwegia

O godności

Każdy z nas – dziecko czy dorosły – każdego dnia podejmuje decyzje, które kształtują rzeczywistość wokół nas – na placu zabaw i w pracy, w naszych małych społecznościach i na całym świecie. Mamy możliwość zadbania o własną godność i godność innych poprzez nasze działania i sposób, w jaki używamy dostępnych środków potrzebnych do życia. Pozwalając, by godność była wartością warunkującą nasze działania, możemy w realny sposób przyczynić się do zmiany świata na lepsze.

Pojęcie „godności” bierze swój początek z założenia, że każda istota ludzka ma tę samą, wrodzoną wartość. Ta wartość należy do nas przez sam fakt, że jesteśmy ludźmi. Nasze poczucie godności rośnie, kiedy czujemy, że nasze prawa i wolność są szanowane oraz gdy żyjemy w warunkach, które pozwalają nam na dokonywanie wyborów i podejmowanie działań, które determinują nasze poczucie wartości w prawości i człowieczeństwie.

Podsumowując, możemy stwierdzić, że godność opiera się na trzech filarach:

- 1) Godność jest nierozłącznie przypisana każdej istocie ludzkiej.
- 2) Prawa człowieka określają, jak należy traktować istotę ludzką.
- 3) Nasze poczucie godności jest uwarunkowane sposobem, w jaki traktujemy innych – wpływają na nie rzeczy, które możemy robić, aby poprawić poczucie godności własnej i bliźnich.

Światowy Dzień Godności skupia się przede wszystkim na punkcie trzecim: pojęciem godności rozumianym przez uczniów, na sposobie w jaki traktujemy siebie samych i w jaki traktują nas inni.